

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hjemmet og Skolen.

Meddelelser

fra

Latin- og Realskolen

paa Værnedamsveien

til

Elevernes Forældre.

Nr. 10.

Kjøbenhavn.

1867.
Statens pædagogiske Studiesamling
Kjøbenhavn V.

Den private Pigeskoles Stilling udadtil.

I.

Naar man kaster Øiet paa de ydre Forhold, under hvilke Børneskolen overhovedet virker, seer man en Institution, der benyttes af det langt overveiende Fleertal, men om hvilken dog Meningerne ere meget deelte og til hvilken der gjøres de meest forskjelligartede Fordringer. Hvad den Ene roser og ønsker realiseret, lastes og forkastes ikke saa sjelden af den Anden, hvad den Ene betragter som det Væsentlige i Skolens Gjerning, er ofte betydningsløst for den Anden, ja ofte skifte hos den Enkelte Meningerne, Paastandene og Fordringerne med Hensyn til Skolen, ligesom Moderne, uden at der i de faktiske Forhold kan eftervises en antagelig Grund dertil. Hvad tidligere Aarhundreder have afleiret og dannet som faste Punkter, forstyrres og tilintetgjøres igjen af paafølgende Storme og Revolutioner. Man speider forgjæves efter Noget, der kan give faste Holdepunkter; man sporer tydelig, saavel i offentlige som i private Forhandlinger og Udtalelser, at om end Alle have en Mening og udtale den med stor Sikkerhed, saa gives der dog saa

godt som ingen Forudsætninger, om hvilke man er enig, ligesaa lidt om Børneskolens Maal og Stilling i Samfundet som om dens Virkemidler.

Men derom ville Meningerne dog vel være samstemmende, at det ikke kan være en let Opgave for Skolen, udsat for alle disse vekslede Strømninger og laverende for alle Vinde, at holde den rette Kurs og i bestemt Tid naae den rette Havn; Ingen vil vel nægte, at den her berørte Omstændighed saare ofte maa medføre store Vanskeligheder for Skolens Virksomhed. Mangle end Udtalelser om og Angreb paa Skolerne som oftest den Ihærdighed, en fastbegrundet Overbeviisning ene kan give, saa ere de dog altid af ikke ringe Betydning og udøve en saadan Indflydelse, at Skolen ikke kan ringeagte dem. Ihvorvel de som oftest kun fremføres i den største Almindelighed og uden Sigte paa enkelte Skoler, saa har den private Skole dog nærmest Anledning til at udtale sig om dem, da den i langt større Grad end den offentlige er udsat for at smittes og paavirkes af den Ubestemthed og Raadvildhed, der saa ofte giver sig tilkjende i offentlige og private Udtalelser; den private Skoles Existens er jo ligefrem afhængig af, at den til enhver Tid kan faae tilstrækkelig Tilslutning; det er ikke nok, at den ligeoverfor afvigende Meninger har Ret, dens Væren betinges af, at den til en vis Grad kan faae Ret.

Vanskeligst er i saa Henseende den private Pige-skole stillet. Den private Drengeskole har dog i de befalede, paa en pædagogisk Bevidsthed hvilende Underviisningsplaner og i de Examina, der staae i For-

bindelse dermed, Noget, der kan veilede den offentlige Mening, og der til en vis Grad imponerer og bringer mange Røster til at forstumme; men den private Pigeskole mangler aldeles denne Støtte og dette Værn, den er udsat for hele Uroen og maa holde hele Stormen ud. Den private Drengeskole kan henvise til de offentlige, kongelige Skoler, med hvilke den har Underviisningsplaner, Tilsyn og Examina fælles; Pigeskolen har Intet at henvise til uden den pædagogiske Bevidsthed, paa hvilken den grunder sin Underviisningsplan og i Magt af hvilken den udfører sin Gjerning. Men det Værn, den kan søge deri, synes ofte at have saare Lidet eller Intet at betyde, og deri ligger netop en særlig Vanskelighed for den. Vi føle Trang til at henlede de ærede Forældres særlige Opmærksomhed herpaa. Var den pædagogiske Bevidsthed almindelig klar og udøvede de pædagogiske Idealer den Magt, der retteligen tilkommer dem, saa vilde den private Pigeskole i samme Grad have en sikker, betrygget Stilling, som den med Troskab og Dygtighed løste sin naturlige og ene berettigede Opgave med Barnet. Men saa heldig er den jo ikke stillet. Om intet Punkt ere vel Meningerne mere deelte og modstridende, end netop med Hensyn til Pigebørns Opdragelse og Underviisning.

En fyldig, alvorlig Bevidsthed om Pigebarnets naturlige Trang og Ret med Hensyn til sjælelig Udvikling og en klar Erkjendelse af det Maal, Skoleunderviisningen med fuldt Ansvar har at efterstræbe med alle de Midler, der staae til dens Raadighed, er ingenlunde saa almindelig, som det vilde være ønskeligt for

Barnets Skyld. Det Maal, der sættes som Underviisningens Endemaal, og de Fordringer, der stilles til Skolerne i saa Henseende, ere langt hyppigere Frugten af Forfængelighed og en reen udvortes, materiel Livsanskuelse, end det er godt for Barnet. Naar man hører Dommen om, hvad der stempler en Skole som god eller endog fortrinlig, saa møder man jo ikke sjelden en total Miskjendelse af det Væsentlige og det Uvæsentlige, en Mangel paa Evne til at adskille, hvad der har blivende Værd for Barnets Udvikling, og hvad der kun er et Blendværk, der tilfredsstiller overfladiske Fordringer og skiftende Moder, men ikke kan give Barnet den Støtte i Livets senere Kamp, hvortil det dog vil have Trang. Om t. Ex. Fransk gjøres til Skolens Hovedfag og Eleverne, helst ved Hjælp af en Indfødt, søges bragte til en saadan Færdighed, at de endog kunne tale Sproget næsten som Indfødte, om de i Haandarbeide bringes til en høi Grad af kunstnerisk Færdighed eller endog lære Skrædersyning, om en eller anden anseet Videnskabsmand ved at give enkelte Timer kaster sin Glands over Skolen og andre lignende, ligesaa intetsigende Hensyn ere ofte det Afgjørende, naar en Skole skal have Ord for at være en god eller fortrinlig Skole. Ja der gives endog Forældre, der sende deres Børn udenlands, naar de ikke finde den særlige Retning, der er efter deres Ønske, tilfredsstillende repræsenteret ved nogen Skole hjemme; det vil jo ikke være vanskeligt at angive Exempler paa, at Pigebørn ere sendte til franske Pensionater, længe før deres barnlige Udvikling var afsluttet, og kun for

tilgávns at lære Fransk. Man overseer ofte, at slige een-sidige Udviklinger under Skolernes naturlige Begrændsning kun kan fremmes, naar man gjør Brud paa Barnets harmoniske Udvikling, og at Skolen, ved saaledes at flytte Tyngdepunktet for sin Virksomhed hen i Ud-kanten af eller endog udenfor sit naturlige Omraade, ikke tjener Barnets sande Trang, men derimod bringer et Offer til Forfængeligheden og en materiel, overfladisk Livsanskuelse, og derved ydermere fører Opmærksomheden bort fra og tilslører det, der dog skulde være det Væsentlige i hele dens Virksomhed. Maalet tabes af Sigte ved at Midlerne gjøres til Maal, og Midlernes indbyrdes Forhold og harmoniske Virkning forstyrres ved at et enkelt gives Betydning ud over dets naturlige Berettigelse. Vi ville her ikke videre udvikle, paa hvilken farlig Afvei Skolerne derved komme, vi ville kun henlede Opmærksomheden paa den store Fare, den kvindelige Udvikling udsættes for, idet noget Uvæsentligt betones og fremhæves som noget Væsentligt og Fortrinligt og Barnet taber den rette Maalestok for sit hele Arbeide i Skolen.

En anden Følge af, at Pigeskolens naturlige Opgave og Virkemidler miskjendes, er den, at Hjemmet heller ikke drager den rette Grændse imellem sig og Skolen indbyrdes, at det ikke kommer til Klarhed om, hvad Skolen har at udføre og hvad der efter Sagens Natur er dets eget Arbeide og Ansvar. Det er saa fristende for Hjemmet at overføre en Deel af sit Arbeide, og helst det meest vanskelige og besværlige, paa Skolen, tilmed naar denne findes villig til at paatage sig det.

Her møder atter en meget stor Fare for Barnet. Skolen har sin bestemte Opgave, dens Virkemidler ere begrændsede efter Opgaven, den kan med sin bedste Villie ikke lægge en Alen til sin naturlige Væxt, den kan ikke udføre et Arbeide, hvortil den savner Midler og Kræfter. Hvad den har at gjøre, lægger fuldt Beslag paa al den Kraft, der staaer til dens Raadighed. Alt, hvad der forlanges af den ud over dette Maal, er af det Onde. Den tør ikke paatage sig mere end hvad den efter sin Opgave er forpligtet til, fordi den ikke kan gjøre mere. Naar nu Forældre overføre en Deel af det Arbeide, der efter Forholdets Natur ene kan udføres af og i Hjemmet, paa Skolen, saa kan man være sikker paa, at dette Arbeide ikke bliver udført. Selv om Skolen vilde tilsidesætte sin eiendommelige Opgave, saa vil den dog ikke kunne udføre Hjemmets, fordi Hjemmet ikke samtidig med at overdrage Skolen sit Arbeide kan give Skolen de til Arbeidets Udførelse nødvendige og ene i Hjemmet tilstedeværende Betingelser. Man frister den derved til at svinge sin egen Opgave, uden at den dog bliver istand til at løse Hjemmets. Og hvem lider større Skade derved end Barnet, hvis Trang nu hverken tilfredsstilles i Skolen eller i Hjemmet.

Men hvad skal Pigeskolen da støtte sig til? Den kan ikke paatage sig Alt, hvad der forlanges af den, den kan ikke tjene Alle og i Alt og dog med Troskab forfølge sit ene rette Formaal, at tjene Barnet. Naar Skolen holder igjen, naar den kun gaaer ind paa de Ønsker og Fordringer, den kan forene med den Tro-

skab den skylder Barnet, saa udsætter den sig for at tabe den Velvillie og Tillid, der er en Betingelse for dens Bestaaen, saa søger Strømmen let hen til et Sted, hvor Modstanden er mindre. Troskaben imod den ideelle Side bringer ofte den industrielle Side i Fare; i samme Grad, som en Gjerning bliver inderlig, formindskes ofte ogsaa dens Omraade. Her er et Enten — Eller for den private Pigeskole.

Og derom er Bevidstheden i Samfundet meget levende. Det veed, at det har især den private Pigeskole i sin Magt, at det er Herre over dens Væren og Ikkeværen, at det har til sin Raadighed et ganske simpelt Middel til at straffe den Skole, der ikke vil føie sig efter dets Ønsker men holder igjen; den tager Børnene bort og søger hen til et Sted, hvor den finder større Villighed og Imødekommen. Samfundet har et absolut Herredømme over den private Pigeskole.

Og der er intet at sige imod dette Forhold. Skolen er efter sin Natur kun tjenende; Forældrene have Ret til at bestemme, hvorledes de ville have deres Pigebørn underviste, og at forlange, at denne Underviisning gives paa en saadan Maade, at de kunne paatage sig det Ansvar, der i saa Henseende i sidste Instans paa-hviler dem. De tarvelige Fordringer, som det Offentlige har opstillet hos os som et Værn imod hvad det erkjender for en for stor Misbrug af denne Magt hos Forældrene, tage jo kun Hensyn til Almuen, om hvilken man antager, at Indsigten om det, der baader Barnet, ikke staaer i det rette Forhold til den ideelle Ret; de holdes kun i Hævd, saalænge de have Majoriteten for

sig, og ere i hvert Tilfælde uden praktisk Betydning for den private Pigeskole. Vi have altid anerkjendt det Ansvar, der paahviler Hjemmet med Hensyn til BARNET, og ere langt fra at gjøre Indsigelse imod den Magt, der er en ligefrem Følge af Ansaret.

Skolens, og især den private Pigeskoles, Forhold til Hjemmet er efter sin inderste Natur ikke et Retsmen et Tillidsforhold. Det er ikke saaledes som ellers imellem Parter i det daglige Liv, hvor der kan oprettes en lovformelig Kontrakt, der bestemmer de gjensidige Pligter og drager en fast lovformelig Grændse imellem hvad den Ene har at gjøre og hvad der bliver den Andens Sag at udføre; mellem Hjemmet og Skolen kan der ikke saaledes tænkes et gyldigt Dokument, hvorpaa man i Tilfælde af Uenighed kan henvise og i Medfør af hvilket en Domstol i sidste Instans vilde kunne afgjøre Trætten. Nei, saaledes er det naturlige Forhold ikke. Hjemmet har hele Magten, og den private Pigeskole har sit eneste Støttepunkt i Tilliden; den har ingen retslige Garantier, dens Stilling udadtil er Usikkerhedens.

II.

Men, kunde man jo sige, saa er jo hele Skolens Gjerning og Stilling ubeskyttet, givet i Vold til de forskjellige Strømninger, der gaae igjennem Samfundet. saa har jo Skolen ikke noget Eget, som den skal staae til Ansvar for, saa har den, der arbejder i Skolens Tjeneste, den, der bestyrer en privat Pigeskole, ingen

Ret til at have en egen Overbeviisning, saa gives der jo ingen Idealer, der kunne begeistre den Enkelte og give hans Virksomhed Fasthed og Inderlighed, saa har jo den pædagogiske Bevidsthed og Konst intet Værd og ingen Holdepunkter, og der kan jo ikke længer være Tale om en samvittighedsfuld Opfyldelse af Pligten. Skolemandens hele Opgave bliver under slige Forhold jo ingen anden end at speide efter Strømningen, og hans Konst kommer til at bestaae i med Færdighed at styre efter den. Var det den Opgave, der drev os uimodstaaelig til Skolegjerningen og der tog hele vort Liv i sin Tjeneste?

Heldigviis forholder Sagen sig dog imidlertid ikke ganske saaledes. Vel indeholde de fremsatte Udtalelser kun Sandhed, men de give dog ikke den hele Sandhed. Vistnok indeholde de antydede Forhold alvorlige Farer, der nok kunne ængste Mange og medføre Fristelser, der ville være Adskillige for stærke, men det vilde være til ubodelig Skade for Skolen, ifald Betragtningen af den private Pigeskoles Forhold udadtil ikke førtes videre og Bevidstheden ikke magtede at naae et fast Holdepunkt. Der er vel Ingen, der vilde gjøre stærkere Indsigelse imod de af det Foregaaende udledte Slutninger end netop Forældrene; de have som oftest en levende Bevidsthed om, at de ikke selv og allermindst Barnet kan være tjent med en saadan villieløs, samvittighedsløs og ideeforladt Skole. Hjemmet er ikke blindt for, at den karakterløse Føielighed fra Skolens Side imod alle dets Ønsker ingenlunde vidner om den Fasthed, der dog maa antages for at være

en nødvendig Betingelse hos en Skole, for at den Unge skal underkaste sig dens Tugt og hele Paavirkning, og der kan give Skolen den sædelige Alvor, der skal forplante sig til Barnet og bære og befrugte hele dets Skolegjerning. Hjemmet kan maaskee føle en øieblikkelig Glæde over at have sat sin Villie igjennem, faaet sin For-kjærlighed eller Forfængelighed tilfredsstillet, men naar det saa opdager, at det egentlig slet ikke har vundet men tvertimod tabt ved denne store Føielighed fra Skolens Side, at dets Ønske i Grunden var en Grille, saa taber det Agtelse for og Tillid til Skolen, og denne forøger kun Uroen og taber meget Mere ved en karakterløs Eftergivenhed og Føielighed end den vinder, og meget Mere end den vilde tabe ved med Fasthed at arbeide til et klart erkjendt Maal og ved kun at give efter, hvor Barnets Trang kræver det, vi kunde fristes til at tilføie: og i det Væsentlige, naar vi ikke havde en paa Erfaring begrundet Overbeviisning om, at det Uvæsentlige og Væsentlige saa saare ofte forvexles, og at mange Smaating have en ganske anden Betydning for Skolens Gjerning end for Hjemmet. Vel er det sandt, at den private Pigeskole ikke har nogen lovbestemt Ret til sin Beskyttelse, men den har dog meget stærke moralske Garantier at støtte sig til. Og denne Omstændighed er netop det, der er af saa overordentlig stor Betydning, og som giver Pigeskolen dens kvindelige Karakter og gjør dens Opgave til en Mission. Den har Intet at støtte sig til uden sin Overbeviisning og sin Tro paa det Rettes og Godes Kraft og Seier. Den er slet ikke sat i den Fristelse at pukke paa sin Ret

og paakalde Lovens Arm til sin Beskyttelse, den kan ene væрге om sin Opgave i Magt af Troen og ene ad Overbeviisningens og Kjærlighedens Vei. Og lykkes det saa ikke at fremkalde og bevare Tilliden, saa har den ikke nogen Anden at anklage end sig selv, den har ene at søge Grunden i Mangel paa Tro og Kjærlighed hos den selv, i Mangel paa den Freidighed, Troskab og Udholdenhed, der er Troens og Begeistringens Særkjende. Den private Pigeskole vilde tabe sin rette Stilling og udsættes for store Farer, naar dens Gjærning skulde beskyttes af Loven; men naar den arbejder i den rette Aand, vil den dog ikke savne faste Holdepunkter og en frugtbar Basis for sin Virksomhed.

Hvad Historien lærer om Kampen imellem Livets modsatte Magter, bekræftes ogsaa daglig ved Kampen i de større Samfund; men meest overbevisende og fyldig bekræftes det i hver enkelt Menneskes indre Bevidsthed. Gives der vel Nogen, der ikke maa istemme Apostelen Peders Bekjendelse „det Gode jeg vil, det gjør jeg ikke, men det Onde jeg ikke vil, det gjør jeg”. Hvor ofte blive vi ikke ydmygede ved den Erfaring, at de Indtryk af en inderlig, aandelig Paavirkning, vi modtog, ofte udslettedes i Livets daglige Gjærning og Sysler, og at den Begeistring og Varme, der gjorde os saa lykkelig og løftede os ud over Livets daglige, jordiske Bekymringer og forjættede os Kraft til den tungeste Kamp, dog saa snart og saa ofte svækkedes ved Livets modsatte Strømninger. Hvor misunde vi ikke de fromme Mennesker, om hvem vi antage, at deres Tro altid har sin fulde Kraft og at deres daglige Gjærning kun er Vidne om

Troens styrkende og Alt beseirende Magt! Og dog bede jo alle disse Mennesker, der i mindre og større Samfund have virket til saa stor Velsignelse og have bragt saa høihjertede Ofre for Andre, ikke om Retfærdighed men om Naade. Hvor meget mere maae vi Andre føle os ydmygede, naar vi idelig føle vor Svaghed og saa villig med Mængden søge den brede, saa godt banede Vei.

Vel kan det ofte hos et Menneske vare noget længere end hos et andet, inden det indre Liv bryder frem i denne Retning og Bevidstheden faaer dette Indhold, men der er vistnok Mange, der ville sande, at de have Barnet at takke for, at de naaede til denne Frelsens Port. Af Alt, hvad der kan vække Bevidstheden til et høiere Liv, indeholder neppe Noget en almindeligere, kraftigere og stadigere Manelse end den, Barnet giver.

Kjærligheden er her en mægtig Tolk og taler mere indtrængende og nærgaaende end den meest veltalende Prædikant. Paa hvor mange Steder maa det ikke bekjendes, at først med Børnene kom der en hidtil ukjendt Velsignelse i Hjemmet. Derfor er der jo med Rette saa stor Glæde, naar det første Barn bliver født, og det er jo med god Grund, at vi lykønske de glade Forældre. Et eneste Barn kan frembringe hele denne vidunderlige Gjerning og Omvæltning i Hjemmet. Vel er det at have Børn ikke et Salighedsvilkaar for Familielivet, men det er en stor, velsignet Hjælp til Selverkjendelse, til at føre Bevidstheden i det rette Spor og til at fremkalde den Uro, der giver inderlig

Længsel efter Frelse. Kan end Barnet ikke give eller bevare os Troens Liv, saa kan og vil det dog idelig give os Paamindelse om det ene Fornødne.

Og netop paa denne dybere Uro, der findes hos Forældrene og som ofte først Barnet bringer i Hjemmet, kan ogsaa den private Pigeskole grunde sit Haab, den vil langt mere kunne betrygge dens Gjerning end Lovens Arm, denne Uro skal den elske og agte som sit bedste Værn.

Og dertil kommer endnu den heldige Omstændighed, at en stor om ikke den største Deel af den Uro, der er i Samfundet, og af de modsatte og skiftende Fordringer, der opstilles, slet ikke direkte berører den private Pigeskoles praktiske Gjerning. Skolen og dens Gjerning overhovedet er et Emne, hvorom de Fleste troe at have en velbegrundet Mening, medens dog en stor Deel af dem, der føre Ordet og fremsætte Forslag og Klager, ikke selv have haft Børn, ei heller have haft Leilighed eller Oplagthed til at iagttage Barne-naturen saaledes, at de kunne have en begrundet Mening om Barnets naturlige Trang og Ret. Det Hele er enten en løs Tale eller en theoretisk Undersøgelse, der ikke bebyrdes af Følelsen om Ansvar og Bevidstheden om Sagens Vigtighed og Alvor. Slige Udtalelser og Undersøgelser kunne kun indvirke paa den private Pigeskole, forsaavidt de have gjort Indtryk og frembragt Usikkerhed hos Forældre, men de kunne langt lettere beseires fra Skolens Side, da de mangle dybere Holdepunkter; de kunne skaffe Skolen en heel Deel Uleilighed og hist og her forskrække frygtsomme Gemytter, men have

dog ellers ingen alvorlig Betydning for den private Pigeskole.

Den Uro, der saaledes frembringes, kan slet ikke sammenlignes og stilles i Klasse med den ovenfor antydede Uro hos Forældre, som ene er den, der direkte vedkommer den private Pigeskole, da den i sin praktiske Gjerning væsentlig kun er afhængig af Forældrenes Overbeviisning og Dom. Den private Pigeskole har i sin Gjerning kun at tage Hensyn til Barnets Trang og har kun at indrette sin Underviisning saaledes, som den troer, at den baader Barnet bedst, og den behøver ikke at tage mere Hensyn til fremsatte Ønsker eller Fordringer, end den kan forene med sin Pligt, eller at frygte for, at den derved vil tabe Tilliden og at det nødvendige velvillige Forhold imellem Hjemmet og Skolen derved vil lide Skade.

Men der kunde dog møde endnu en Indvending imod vor Mening, at den private Pigeskoles Gjerning er tilbørlig betrygget. I Skolens Gjerning gives der jo Meget, der kan sees, og Noget, der ikke kan sees. I hvilke Gjenstande der undervises, hvormange Timer der anvendes derpaa, til hvilken Grad af intellektuel Udvikling Eleverne føres, Lærernes og Lærerindernes Begavelse til „at lære fra sig“, Elevernes Holdning og ydre Maade at være paa og slige Ting kunne jo til en vis Grad iagttages, men om Gjerningen skeer og alle disse Midler benyttes i den rette Tugtens Aand, i det evige Livs Tjeneste, det kan ikke saaledes sees og bedømmes, og dog er jo dette den væsentlige Deel af Skolens Opgave. Denne Side af Gjerningen vil først

bære sine bedste Frugter hos selve Barnet og faae sin rette menneskelige Dom, naar Eleven har faaet en vis Modenhed og selvbevidst og paa eget Ansvar kæmper for det evige Liv; da vil den unge Pige eller Moder tilfulde kunne bedømme, om hun i sin Skolegang har spiiist til Fordærvelse eller til Velsignelse af Kundskabens Træ.

Nu kunde man jo sige, at der er saa længe til denne Frugt modnes og saa at sige i andet Led kan komme Skolen tilgode, imidlertid kan Skolen for længe siden være død og glemt. Men derved overseer man, at denne Deel af Gjerningen, om den end er uforstaaet af Mange, dog meget let kjendes og fuldt skattes af Enhver, der arbeider med den Unge til det samme Maal, og at der allerede som oftest i Skoletiden viser sig ubedragelige Tegn paa, om Skolen formaaer at gribe Barnet paa den rette Maade. Hjemmet, der arbeider med Barnet til samme Maal om end med forskjellige Midler, har jo god Leilighed til at iagttage Pigebarnet, da det tilbringer den største Deel af sin Tid under Moderens Øie.

Om ogsaa det naive Skjøn hos Forældre af og til kan føres paa Afveie og holde fast paa noget Uvæsentligt, om ogsaa Egenkjærligheden af og til seirer og fristes til at give Skolen Skyld for Feil og Uvaner hos Barnet, som Hjemmet har taalt og opelsket, om ogsaa Uroen over, at det, der i Hjemmet skulde rettes hos Barnet, ikke bliver rettet, at det, som der skulde befrugtes, bliver goldt, at man skal give og yde hvad man ikke har, lader denne Utilfredshed med sig selv gaae

ud over Skolen, saa er alt dette dog som oftest kun øieblikkeligt, og Skolen bør vurdere og behandle det paa den rette Maade. I Almindelighed tør man antage, at Forældrenes Kjærlighed til Barnet, om det end ikke altid strax kan finde, hvad der er det Rette og Bedste, dog villig og med Taknemmelighed giver sit Samtykke til, at det Rette skeer, og at det naive Skjøn som oftest vil være istand til at vurdere, om en Skole løser sin væsentlige Opgave.

Der er altsaa ingen Grund til at klage over den private Pigeskoles ubeskyttede Stilling, og den Skole, der svigter den væsentlige Deel af sin Opgave, har Intet at undskylde sig med, naar den taber Troen til og opgiver sig selv. Først saa er der den alvorligste Fare og fremstiller sig et Enten — Eller: enten at blive sin Pligt og Opgave tro eller opgive sin Gjerning.

Om Pigebørns physiske Opdragelse.

Iblandt alle timelige Goder kan vel ingen tillægges større Værd end et sundt, kraftigt, veldannet Legeme. Lægges Rigdom, Magt, Hæder og Skjønhed i den ene Vægtskaal og Sundhed i den anden, saa vil vel Ingen have ondt ved at vælge, ifald Valget stilledes ham. Vel kan der gives Perioder i Livet, hvor disse timelige Goder sættes i et andet Forhold, hvor de ringere Goder friste os som de største, hvor endog Sundheden ofres for dem; thi denne hører til de Goder, der ofte

først tilbørlig vurderes, naar de ere tabte. Men naar den, der higende kæmper efter Rigdom, Magt og Hæder, derved har tilsat sin Sundhed, naar denne er ofret for at kunne tilfredsstille den moderne Skjønbeds Fordringer, og Haabet om atter at gjenvinde det Tabte aldeles er opgivet, saa mindes vi daglig om, hvor kortsynede vi have været i at tilsidesætte det største timelige Gode for et ringere.

Det er derfor naturligt, at Opdragelsen, der netop vil sætte Pigebarnet i Besiddelse af de største Goder, ogsaa har sin særlige Opmærksomhed henvendt paa dets legemlige Udvikling. Har Opdragelsen magtet at give hende et sundt, kraftigt Legeme, saa medgiver den hende derved den heldigste ydre Betingelse for paa en tilfredsstillende Maade at løse sin Opgave i Livet. Gives der end en speciel Side, visse Phænomener og Udviklingstrin og en heel Række specielle Tilfælde, om hvilke ene Huuslægen kan dømme og i hvilke han ene kan være den fortrolige, paalidelige Veileder, saa gives der dog ogsaa en almindelig Side, paa hvilken Skolen maa have sin Opmærksomhed henvendt og om hvilken den maa danne sig en begrundet Overbeviisning, og der paahviler den i saa Henseende bestemte Pligter, saa at den nok kan føle Trang til at udtale sig om denne Gjenstand.

Vi have fundet en ydre Opfordring til en saadan Udtalelse i Prof. Drachmanns Skrift: „Om vore Pigebørns fysiske Opdragelse“, som vi herved anbefale til Læsning og Overveielse.

Det er naturligt, at den ærede Forfatters Udtalelse

maa fremkalde megen Uro og Bekymring, og da den kommer fra en mangeaarig Læge og Dyrker af en Specialitet, der fortrinsviis har Legemets physiske og lige- lige Udvikling til Formaal, fra en Mand, der har havt en mere end almindelig rig Leilighed til at see og lære at kjende de store Mangler, der klæbe ved vore Pige- børns physiske Opdragelse, maa den have stor Betyd- ning og give saavel Hjemmet som Skolen en særlig Opfordring til alvorlig Overveielse og Prøvelse.

Den physiske Opdragelse kan ikke have til Opgave at opelske en legemlig Kraft, der kan sammenlignes med den, Oldtidens Kvinder vare i Besiddelse af; hver- ken Samfundsforholdene eller Kvindens særlige Be- stemmelse kræve den nu; dens Opgave maa ansees for løst, naar der er frembragt en legemlig Udvikling, der svarer til vor Tids Behov. Men at løse denne Opgave efter bedste Evne er ogsaa en alvorlig Pligt. Pige- barnet har en Ret i saa Henseende, der ikke ustraffet kan krænkes. Ogsaa en sund, harmonisk sjælelig Ud- vikling betinges i høi Grad af en tilsvarende legemlig Udvikling; og Skolens hele Gjerning bringes ofte i Fare, naar den ikke findes. Legemet og Sjælen staae i et gjensidigt betingende Forhold, saa at Opdragelsen og Underviisningen altid maae betragte dem under Et og i Forhold til hinanden. En eensidig Betragtning og Behandling medfører de største Farer. Det er der- for med fuld Føie, at Prof. D. i sit Skrift berører begge Sider.

Fyldestgjøres da vel berettigede Fordringer i denne Retning? det er det alvorlige Spørgsmaal, der kræver

aabent og ærligt Svar, og til hvis Besvarelse ogsaa den ærede Forfatter med Myndighed og i et vækkende Sprog giver sit Bidrag. Forfatterens Dom er absolut benægtende og det for begge Siders Vedkommende. Han siger i saa Henseende:

„Det er for Øieblikket en almindelig Mening blandt alle Læger, at den nærværende Slægt er mindre kraftig og har en mindre Modstandsevne end den foregaaende, en Mening, der ikke er fremgaaet af theoretiske Betragtninger eller løse Angivelser om, hvad den tidligere Slægt kunde taale eller har udrettet i fysisk Henseende, men støtter sig til bestemte og uafviselige Kjendsgjæringer.” (S. 4.)

„Ligesom Lægerne have gjort denne Erfaring for den legemlige Konstitutions Vedkommende, er der fra saa mange andre Sider udtalt, at vi ogsaa i aandelig Henseende lide af en Svækkelsestilstand, der ikke har været tilstede i den foregaaende eller de næstforegaaende Slægter. Det er navnlig den Side af vort aandelige Liv, der i sig ligesom omfatter eller sammentrænger alle vore aandelige Evner til et Maal, vor Villie, den udprægede Karakter, der udtrykker sig i energisk udholdende Handle- og Daadskraft, som siges at være svækket; og der er saa Meget, der taler for denne Anskuelse, og den bliver saa ofte og fra saa mange Sider bekræftet, at man vistnok ikke tør benægte dens Rigtighed.” (S. 2.)

Vi have foretrukket at aftrykke disse Forfatterens Svar paa det ovenfor opkastede Spørgsmaal, istedetfor at referere Indholdet efter vor Opfattelse. Det er disse

to Sider i deres Vexelvirkning, som Forfatteren siden i det Enkelte videre udvikler.

Hvad den legemlige Svækkelsestilstand angaaer, da kan Forfatteren støtte sin Dom paa lægevidenskabelig Statistik, hvorved den faaer en vis objektiv Gyldighed; hvad derimod den anden Side, Svækkelsen af Handle- og Daadskraften angaaer, da kan efter Sagens Natur Grundlaget kun være et Skjøn, hvorfor ogsaa Forfatteren taler herom med mindre afgjort Sikkerhed. Vi ville ikke modsige Forfatteren, vi ere tilbøielige til heller at indrømme ham for meget end for lidet, og antage foreløbig, at de her paa pegede Phænomener findes i en foruroligende Grad i Samfundet.

Der er nu tre høist vigtige Spørgsmaal, der uvilkaarlig paatrænge sig, nemlig:

- 1) Hvilke ere Aarsagerne til de her paa pegede Onder?
- 2) Hvem bærer Skylden for, at de findes?
- 3) Hvorledes kunne disse Onder afhjælpes og for Fremtiden forebygges?

Forfatteren giver ogsaa Bidrag til Besvarelsen af alle tre Spørgsmaal, men disse Bidrag ere af en saadan Natur, at vi ansee det for vor Pligt at ledsage dem med nogle Bemærkninger, som vi bede de ærede Forældre at tage med under Overveielse. Vi beklage, at Forholdene forhindre os i at give disse Bemærkninger i den Udførlighed og med den Begrundelse, som Sagens Vigtighed kræver, vi maae forbeholde os under gunstigere Betingelser atter at komme tilbage dertil.

1) Hvilke ere Aarsagerne til de her paa-
pegede Onder?

Det tør vel antages som givet, at der maa være mange, samvirkende Aarsager, naar de her paapegede Onder ere almindelige; det vilde være en Feil i Under-søgelsen, ifald den kun fremdrog een af Faktorerne, men ikke opfattede dem alle som samvirkende. Det vil lidt vise sig, at det, der er den sidste eller meest synlige Aarsag, dog langt fra ikke er den virksomste.

Ved Besvarelsen af dette Spørgsmaal foretrække vi at stille Forfatterens sidste Punkt, Villiens Svækkelse, i Forgrunden. Prof. D. siger herom: (Side 3.)

„Vil man spørge om Aarsagen, da ligger det meget nær at aflede Svækkelsen i Villien og Handlekraften fra Svækkelsen i den legemlige Constitution; ingen Læge eller Fysiolog vilde betænke sig paa at sætte hiin i Aarsagsforbindelse med denne og Psychologen vilde maaskee ligesaa lidt betænke sig paa at udtale, at den stærkere og ensidige Udvikling af de intellectuelle Evner, allerede fra den tidlige Barn-dom, trænger Udviklingen af de andre aandelige Kræfter tilbage, lader dem hensygne efter den samme Lov, som gjør sig gjeldende i den legemlige Sphære”.

Og lige foran siges:

„De store Fremskridt, der ere gjorte og daglig gjøres i aandelig Udvikling, henhøre næsten udelukkende til den intellectuelle Sphære, og at denne Side af vort aandelige Væsen i vor Tid bliver dyrket og udviklet i en Progression, der langt overgaaer de tidligere Tidens og ligesom absorberer alle vore andre

aandelige Evner og Kræfter, derom kan ingen begrundet Tvivl reises”.

Dette er i Korthed Forfatterens Svar, som han siden søger at hævde, men vi maae beklage, at Svaret er saa eensidigt og derved bliver i høi Grad vildledende. Det undrer os, at Forfatteren giver en saa eensidig Grund til Villiens Svækkelse, da hans daglige Praxis jo maa give ham rig Leilighed til at iagttage paa den ene Side, at en stærk Villie kan udvikle sig til Trods for at Legemet er svagt og hele Livet igjennem har været svagt og uagtet de intellektuelle Evner i høi Grad ere udviklede, og paa den anden Side, at der kan findes en høi Grad af Mangel paa Handlekraft uagtet der er fuld Sundhed og ingenlunde for stærk Udvikling af de intellektuelle Evner. Forfatteren vil dog vel ikke nægte, at Faderens og Moderens og overhovedet Omgivelsernes Exempel, den Aand, der gennemstrømmer Hjemmet og Samsfundet, Livets glædelige og sorgfulde Tildragelser, Medbør eller Modbør, og især den Tro, der faaer Bolig i og Magt over Sjælen — at alt dette har en ganske anden Indflydelse paa at vække og styrke Villien og give den en bestemt udadgaaende Retning, end de af Forfatteren paapegede Aarsager. Naar Enhver omhyggelig ransager sin egen Bevidsthed for at finde, hvad der fortrinsviis har havt Indflydelse paa Villiens Dannelse, da vil det vistnok snart vise sig, at de af os berørte Aarsager have været en langt stærkere Magt end physiske Tilstande og den intellektuelle Udvikling, Skolen har givet. Villien modnes først efterhaanden og er i det Væsentlige et Produkt

af Selvopdragelse. Man kan nøde et Barn til en vis Levemaade og til at erhverve sig en vis intellektuel Udvikling, men man kan ikke nøde det til at have en stærk Handle- og Daadskraft. Naar Skolen giver sin Underviisning et vækkende, befrugtende Indhold, naar dens hele Tugt og Forhold til Barnet fremkalder Lydighed og alvorlig Flid, og naar den samvittighedsfuld drager Omsorg for, at Barnet kan udføre sin Skolegjerning under saa gode ydre Betingelser, som Forholdene tilstede, saa maa den ansee sin Gjerning for fuldført. Det vilde være en beklagelig Indbildning, naar den derved troede at have gjort den unge Piges Udvikling færdig. Skolen kan kun give Midler, Betingelser, Forudsætninger til den unge Piges Selvopdragelse, men om de benyttes efter deres Øiemed eller spildes, det bliver Selvopdragelsens Ansvar.

Hvad fremdeles det første Punkt, Legemets Svækkelse, angaaer, da er Forfatteren ligesaa eensidig, naar han finder Grunden til den yngre Slægts legemlige Svækkelse i „Størrelsen og Omfanget af det aandelige Arbejde, der forlanges af den unge Pige, i den Tidsfrist, inden hvilken dette Arbejde fordres udført, Maaden hvorpaa dette skeer, og de ydre Betingelser for dets Udførelse”. Vi indrømme villig, at disse Aarsager kunne være medvirkende og maaskee i mange Tilfælde ere medvirkende, men de Tilfælde ville vistnok være faa, hvor det kan estervises, at de ere enevirkende. Der er som oftest en eller flere medvirkende Aarsager og ikke sjelden af en ganske anden indgribende Natur end de her paapegede. Forfatteren op-

kaster vel flere ikke uvigtige Spørgsmaal om andre Aarsager til den legemlige Svækkelse, men han undersøger dem ikke nærmere men afviser dem med, at han ikke troer, at de have Indflydelse. Vi tillade os at sætte vor Tro imod hans, og vi nære ingen Tvivl om, at der gives ansete Læger, der ville besvare flere af de opkastede Spørgsmaal bekræftende og kunne støtte denne Bekræftelse paa klare Fakta. Vi ville kun fremhæve det Spørgsmaal, om der i vort Samfundsforhold er foregaaet saadanne Forandringer, at derigjennem den tilstedeværende Svækkelsestilstand kan forklares. Forfatteren troer det ikke.

Men dersom vi spurgte Forfatteren, om de Forandringer, der ere foregaaede i Samfundsforholdene, og navnlig den Stilling, som den unge Pige nu indtager i Samfundet imod før med Hensyn til Fornøielser, Moder, huusligt Arbeide, Levemaade og deslige, kunne erklæres for at være uden Indflydelse paa hendes legemlige Udvikling, vilde han saa ogsaa svare benægtende? — Hvor megen Svækkelse og hvor mange svækkende Forkelelser eller Betændelser have ikke deres Grund i at den unge Pige allerede ofte gjøres til Slave af fordærvelige Moder, og gives der ikke Exempler paa, at et eneste Bal har lagt Spiren til en Svagelighed eller nedbrudt den sidste Rest af Kraft.

Vi kunne paavise mange Tilfælde, hvor Pigebørns forandrede Stilling i Samfundsforholdene medvirke til en legemlig Svækkelse hos dem, og det undrer os meget, at Forfatteren i sin Praxis ikke har mødt saadanne.

Vel kan det ofte være ubehageligt for den unge Pige at skulle angive den sande Grund; det er jo langt hæderligere at have læst formeget og derved skadet sit Helbred end t. Ex. at have dandset for voldsomt, at have nydt for kølende eller hidsende Drikke, eller udsat sig bag Gardinerne for en kølende Trækvind efter en stærk Ophidselse, men en erfaren Læge burde dog ikke stadig kunne føres bag Lyset og være villig til at føre paa en for stor Flids-Regning, hvad der har sin Grund i noget ganske Andet. Desuden gives der mange andre Aarsager, der medføre en Svækkelse for Pigebørn, og som den erfarne Læge vist ikke er blind for. Hvormange Børn have ikke arvelige Dispositioner eller faae et Knæk ved Børne- og andre Sygdomme, længe før deres intellektuelle Udvikling begynder. Det er vel ogsaa en Kjendsgjerning, som den ærede Forfatter maa erkjende, at Dødeligheden er langt større i de første Aar af Barnets Liv end i den senere Alder. Her kunne dog de af Forfatteren anførte Aarsager ikke være medvirkende. Kvindekjønnets opnaaer efter Mortalitetstabellerne ogsaa i det Hele en højere Levealder end Mandkjønnet.

Imidlertid skal det villig indrømmes, at de af Forfatteren anførte Aarsager i enkelte Tilfælde kunne være medvirkende til den legemlige Svækkelse, der siges at finde Sted; der er altsaa god Grund til at have Opmærksomheden henvendt derpaa.

2) Hvem bærer Skylden for den paapegede legemlige og aandelige Svækkelse?

Dette Spørgsmaals Besvarelse har sine særlige Van-

skeligheder. Det er saa almindeligt at ville vælte Skylden og Ansvarret fra sig over paa Andre, og da vi ved dette Spørgsmaal ere Part i Sagen, saa staae vi jo Fare for, at den almindelige Skrøbelighed ogsaa kan udøve sit Tryk paa os, tilsløre Sandheden og forhindre en aaben og ærlig Tilstaaelse. Forfatteren synes derimod ikke at være Part i Sagen, at have Noget at tabe eller at vinde ved at den hele Sandhed kommer frem, hans Dom synes altsaa at maatte faae særlig Vægt ved at være en sagkyndig og uvillig Mands Dom. Imidlertid er der dog en Omstændighed, der maa fremkalde nogen Tvivl. Er den i det Foregaaende paa-pegede Eensidighed i Forfatterens Anskuelse om Aarsagen virkelig tilstede, og det troe vi, saa er der ogsaa stor Sandsynlighed for, at hans Dom vil blive eensidig og uretfærdig, da den maa have sine Præmisses i hine Anskuelse.

Forfatteren tillægger nu de private Pigeskoler saa godt som hele Skylden, han fælder den allerstærkeste Forkastelsesdom over dem, medens han mere i Forbigaaende og med Fløielshaand berører de hjemlige Forhold, hvori Barnet lever. Hans hele Skildring af den private Pigeskoles Forhold til sine Elever, af Underviisningens Karakter og Indflydelse paa Pigebørnenes aandelige og legemlige Væren og Udvikling, giver et saa sort Billede af de faktiske Tilstande, at vi, og vi ere kun berettigede til at tale for vort eget Vedkommende, paa det bestemteste maae gjøre Indsigelse imod denne Doms Berettigelse. Sagen er i og for sig saa vigtig, at der nok kunde taales et strengt

Ord, og at det kunde tilgives, at Et eller Andet sattes paa Spidsen, men Forfatteren gaaer i sin Dom langt længere ud over Billighedens, Rimelighedens og Retfærdighedens Grændse, end Sagen kan undskylde.

Vi tillade os at aftrykke et Sted af Forfatterens Skrift (Side 17), der i Korthed giver hele Dommen og Charakteren af Forfatterens Udtalelser.

„Det er en sørgelig Lod, som mangfoldige Forældre have at beklage sig over, at de efter at have overgivet Skolen et i alle Henseender sundt og kraftigt udviklet, velnæret, livsglad og velskabt Pigebarn, efter nogle Aars Forløb see dette samme Barn fuldstændig forandret, at være blevet svageligt, sygnende, magert, blegt, gnavent, utilfreds, pirreligt, lidende af Hjertebanken ved den mindste Anstrengelse, af Aandedrætsbesværligheder, Hovedpine, Appetitløshed og andre Fordøielsesbesværligheder, af Bleg-sot, mangelfuld legemlig Udvikling i det Hele og meget ofte af en begyndende eller allerede udviklet Deformitet. Disse Onder have nemlig faaet en saa stor Udbredning og findes i en saadan Almindelighed i den noget mere fremrykkede Undervisningsalder, imellem det 11te, 12te og 16de, 17de Aar, altsaa netop paa et Tidspunkt, hvor alle de skadelige Aarsager, som Barnet har været udsat for, har havt tilstrækkelig Tid og Leilighed til at gjøre deres fulde Virkning gjeldende, at deres Tilstedeværelse, enten flere eller færre, maa ansees som Regel, deres fuldstændige Mangel som Undtagelse; en Erfaring, som

vistnok mange Forældre og enhver af mine Standsfæller har havt Leilighed til at gjøre.”

Alle disse Onder er altsaa Skolen Skyld i og drages den til Ansvar for. Sandelig en forfærdende Skildring og en forfærdelig Dom.

Vi have ogsaa i en lang Aarrække havt rig Leilighed til at iagttage Pigebørns Væren og Udvikling og at danne os en Mening om de psykologiske Phænomener, som vise sig i Barneverdenen, vi have endog hos flere af de Flittigste havt daglig Leilighed til at iagttage den Indflydelse, Skolens Forhold og Gjerning har havt paa dem, og der har ikke manglet de stærkeste Tilskyndelser til at see Phænomenerne i deres rette Belysning, men vi kunne dog ikke erkjende Forfatterens Dom for retfærdig, med hvor megen Myndighed og Veltalenhed han end fremsætter den, og med hvor slaaende et Tankeexperiment han end søger at støtte den. Vi appellere trøstigt til Forældrene, og vi ere overbeviste om, at der ikke gives Mange, der ville underskrive Forfatterens Dom over den private Pigeskole, ja det kunde være tvivlsomt, om der gives en eneste Moder eller Fader, der vil gjøre det. Vi have fra Forældrenes Side aldrig hørt Klager eller Bebreidelser, der kunne sammenlignes med dem, Forfatteren fremfører, og Forældrenes Kjærlighed til deres Pigebørn maa dog vel antages at være levende og stærk nok til at foranledige alvorlige Indsigelser imod Skolens Fremfærd. Derimod har det ikke manglet paa Udtalelser om, at de godt kunne bestille noget Mere.

Vel kunde det vække Glæde i Hjemmet, at det

saa godt som frikjendes for Medvirkning og at Skolen skal bære hele Skylden, men denne Glæde vil dog sikkert ved en sandhedskjærlig Undersøgelse snart afløses af en ganske anden Følelse. Vi ville imidlertid ikke følge Forfatteren videre ved dette Spørgsmaal, vi have maaske allerede dvælet forlænge derved.

Spørgsmaalet kræver imidlertid et Svar og et sandfærdigt Svar, men hvem skal og kan give det?

Sagen vedkommer direkte kun Hjemmet og Skolen, der maae Aarsagerne væsentlig søges.

Det Spørgsmaal, der først maa besvares, er dog vel det: hvem paahviler Omsorgen for Pigebørnenes physiske Udvikling, og hvem har i saa Henseende Hovedansvaret?

Svaret er let fundet. Det er ene Hjemmet, der kan paatage sig denne Omsorg, da ene det har det Herredømme over Barnet og saa godt som ene er i Besiddelse af de Midler, der udfordres til Opgavens Løsning. Her er et af de Punkter, vi tænkte paa i den første Artikel, hvor Skolen ikke kan og ikke bør overtage Hjemmets Gjerning, da Hjemmet ikke kan give Skolen med Opgaven de til dens Løsning fornødne Midler. Skal nu Hjemmet bære Ansvar og have Skylden, naar der forsømmes Noget, saa maa det ogsaa have den hele Myndighed og kunne beherske de Forhold, i hvilke Barnet lever og udvikler sig. Hjemmet har navnlig Ret til at forlange, at den aandelige Udvikling fremmes paa en saadan Maade, i en saadan Begrænsning og under saadanne Forhold, at den legemlige Udvikling ikke bringes i Fare derved.

Skolens Hverv er i denne Henseende væsentlig negativ; den har at drage Omsorg for, at der fra dens Side Intet skeer, hvorved den physiske Udvikling bringes i Fare; den bør have et aabent Øre for de Ønsker om Lettelse og deslige, som Forældre i specielle Tilfælde fremføre til den physiske Opdragelses Tarv.

Men der er i Hjemmets Forhold til Barnet endnu et Punkt, som ikke bør oversees. Stiller Hjemmet de Fordringer til aandelig Udvikling, som nu er Tilfældet, og kunne disse Fordringer efter deres Natur ikke tilfredsstilles uden aandeligt og ofte alvorligt Arbejde, saa paatager det sig ogsaa den Forpligtelse, ved den physiske Opdragelse at tilveiebringe den legemlige Modstandskraft, der er nødvendig til en harmonisk Udvikling og Velvære. Om dette altid skeer i forønsket Grad, ville vi her ikke undersøge, vi ville kun sætte Hjemmets og Skolens Ansvar og Skyld i det rette Forhold og hævde den Anskuelse, at Ansvaret for den physiske Udvikling ikke tør paalægges Skolen.

3) Hvorledes kunne disse Onder afhjælpes og for Fremtiden forebygges?

De Midler, der skulle tjene til at afhjælpe og forebygge et Onde, maae staae i Forhold til dette Onde; jo større Udbredelse et Onde har, jo større Fare det medfører for den menneskelige Tilværelse, desto mere omfattende og kraftigt maa ogsaa Midlet være. Ingen vil vel vente at udrette Noget, naar han ved en farlig Ildebrand kommer rendende med en Strippe for at øse Vand i Ilden.

Er den legemlige og aandelige Svækkelsestilstand

virkelig saa stor og i en faretruende Tiltagen, og er det, Forfatteren skriver, hans alvorlige Overbeviisning, saa burde han ogsaa have bragt Midler i Forslag af en ganske anden indgribende Natur end de, han vil bekæmpe det Onde med. Om ogsaa Skolerne kunde sættes istand til at faae Lokaler, Luft og Lys, der kunne tilfredsstille Forfatterens paa sine Punkter ingenlunde beskedne Fordringer, om et fremmed Sprog afskaffedes, ja selv om den franske Gymnastik indførtes i Skolerne og disse honorerede Prof. D. for at føre det Overtilsyn, han har forbeholdt sig, saa vilde der vistnok hos Flere end os være Tvivl om det tilsigtede Øiemed derved vilde naaes. Faren og Ondet vilde derimod forøges, naar den offentlige Bevidsthed slog sig til Ro derved, og naar navnlig Hjemmet hildedes i den Tro, at der med de paapegede og muligen tilfredsstillede Fordringer var skeet Alt, hvad der stod tilbage at gjøre, og at der ellers Intet var at forandre. Forfatterens paapegede og for Hjemmets Vedkommende tilslørende Udtalelser synes os ikke at være af en saadan Natur, at en saa beklagelig Vildfarelse derved tør ventes forebygget.

Imidlertid bør de af Forfatteren paapegede Midler fra Skolens Side ikke ringeagtes eller vrages; kunne de end ikke gjøre Alt, saa kunne de dog altid gjøre Noget. Men de Fordringer, der stilles til Pigeskolerne, og de Ofre, disse skulle bringe af Hensyn til den fysiske Opdragelse, maae dog altid staae i Forhold til deres Evne. Stiller man større Fordringer til dem, saa maa

det ogsaa kunne eftervises, hvor de skulle faae Midlerne fra.

Rummelige lyse Lokaler, Legepladser og Legestuer ere vistnok prægtige Ting, som vel Ingen mere har Lyst til end Skolerne, men hvor faaer man dem fra med de Midler, der staae til Skolens Raadighed. Ingen skøtter om at have en Skole til Leier, om der ogsaa fandtes Lokaler, der kunde tilfredsstille Fordringerne, og selv at opføre en Bygning er ikke saa let en Sag, da der vist ikke gives Mange, der fristes til at sætte Prioriteter i en saadan Bygning, tilmed da de private Skolers Existens altid maa betragtes som usikker. Vi kunne tale af Erfaring i saa Henseende. Vi ere os bevidste, at vi med god Villie have arbeidet paa Sagens Løsning, men vi have ogsaa maattet bøie os for Forholdenes Magt og maattet nedstemme vore Ønsker efter det Opnaaelige. Vilde man nu gribe til den Udvei, ikke at sætte flere Elever i en Klasse, end at der til hver af dem findes Forfatterens Minimum af Luft — 300 Cbfd. —, saa møder man atter den Vanskelighed, at Eleverne for de Skolepenge, der betaales, nok kunne finde den ønskede Plads, men saa vilde der saa godt som Intet være til Underviisningens Krav. Man bliver noget mere overbærende og human i sin Dom og stiller beskednere Fordringer, naar man selv har prøvet, med hvilke Vanskeligheder den private Skole har at kæmpe. Kunne Skolepengene ikke forhøies betydeligt, og kan der ikke tilveiebringes Garanti for den private Pigeskoles Bestaaen i en længere Aarrække, og derom kan der dog neppe være Tale, saa

maae de Fordringer, der stilles til den med Hensyn til den physiske Udvikling lempes betydelig og saa maa Hjemmet vise denne Gjenstand forøget Omsorg.

Uagtet de ydre Betingelser her i Distriktet ere ganske anderledes gunstige og Adgang til Luft og Lys ulige lettere end i Byen, og uagtet denne Skole har sine egne Bygninger og et ikke ringe Elevantal, saa maae vi dog beklage, at vi ofte ikke kunne realisere vore Ønsker. Thi med Ønsket kommer det ikke, og der gives jo ingen Laanekasser for fromme Ønskers Realisation. Det skal imidlertid aldrig mangle os paa Villie til fremdeles at gjøre hvad vi i saa Henseende kunne, og til at bevare et aabent Øie og Øre for de Vink og Raad, vi maatte være saa heldige at modtage. Men vi gjøre paa den anden Side ogsaa fremdeles Regning paa de ærede Forældres Medvirkning og Samstemning; det er i denne Forudsætning, at vi henstille nogle Forslag og Ønsker til deres Overveielse:

1. Det, der Intet tør forandres i, er Skolens Formaal; derimod er der Intet tilhinder for, at der med Hensyn til det Apparat, hvorved Formaalet naaes, kan indtræde en Forandring. Det har saaledes altid været vor Overbeviisning, at Formaalet ingenlunde vilde bringes i Fare ved t. Ex. at et af de fremmede Sprog faldt bort, men at det snarere vilde blive en Vinding. Da vi oprettede Skolen og Underviisningsplanen for Pigeskolen blev lagt, toge vi Forholdene, som de vare. Skulde Forholdene forandre sig, hvad vi ønske, og skulde det blive en temmelig almindelig Anskuelse, at et Sprog godt vil kunne undværes, og der kan blive

nogenledes Samstemning om, hvilket af de tre fremmede Sprog der bør udskilles, saa gaae vi med Glæde ind derpaa. Men vi kunne ikke forandre en heel Underviisningsplan for Enkeltes Ønsker; Skolens Formaal kræver en vis Ensformighed og organisk Fasthed. Derimod have vi altid været villige til at komme specielle Ønsker i saa Henseende imøde, og der har altid været enkelte Elever, der enten paa Grund af svage Evner eller svag Konstitution ikke have deeltaget i Underviisningen i et eller andet fremmed Sprog. Indtil en almindelig og samstemmende Overbeviisning kan gjøre sig gjældende med Hensyn til Udskillelsen af et fremmed Sprog, saa at det, der nu er Regel, kan blive Undtagelse, bede vi de ærede Forældre om, at de ville give Skolen Meddelelse, naar de ønske deres Pigebørn fritagne for et fremmed Sprog. Den Tid, der saaledes vindes, vil Skolen see at gjøre frugtbringende for Eleverne efter deres særlige Tarv, naar Forældrene ikke skulle foretrække, hvad der i enkelte Tilfælde er skeet, at Barnet i de Timer forlader Skolen og søger Bevægelse i det Frie. Vi haabe senere at komme tilbage til dette Punkt og udtale os udførligere derom, end Forholdene nu tilstede.

2. Skolen gjør sig Umage for, og det bringes ofte i Erindring, fordi det ofte af en i og for sig rosværdig Stræben glemmes, at det Arbeide, der forlanges udført hjemme af Eleverne, er saaledes forberedt og af et saadant Omfang, at det uden Overanstrengelse kan udføres tilfredsstillende.

Hvor varsom og paapassende nu end Skolen er i saa Henseende, saa kan det dog ikke undgaaes, at

der i enkelte Tilfælde og for enkelte Elevers Vedkommende tages fejl. Underviisningen gives jo for en heel Klasse, Fordringen, der stilles til den Enkelte, er en Fordring, der stilles til Klassen. Om nu ogsaa en Elev i Almindelighed har den Modenhed, der udfordres til at følge med Underviisningen i Klassen, saa kan der dog være særlige Vanskeligheder i en enkelt Gjenstand eller Retning; det Arbejde, som af det ene Barn udføres med Lethed og i kort Tid, koster ofte et andet Barn megen Tid og Kraft. Desuden have de Forhold, under hvilket Barnet skal udføre sit Hjemmearbejde, en overordentlig fremmende eller sinkende Indflydelse, og det er umuligt for Skolen i det Enkelte at tage dem med i Beregning, da den savner den dertil fornødne Kundskab til Hjemmets Forhold. Dette er derimod Noget, som Forældrene ene kunne vide og bedømme.

Det er nu vor Anmodning til de ærede Forældre, at de ville give Skolen Meddelelse, naar Hjemmearbejdet af den ene eller anden Grund tager for meget af Barnets Tid og Kraft. De Vink, vi af og til have faaet, have vi søgt paa bedste Maade at benytte.

3. Gymnastikunderviisningen har hidtil været en særlig Gjenstand, som det har været overladt til Forældrenes Valg, om Eleverne for den fastsatte Betaling af 2 Mk. om Maaneden skulle deeltage i. Vi have hidtil benyttet den danske Gymnastik, naturligviis modificeret efter Pigernes Tarv, og have seet god Virkning deraf; den gives af en øvet og human Gymnastiklærer.

Et Forsøg, vi paa ydre Tilskyndelse anstillede med den svenske Gymnastik for Børn, hvortil deri uddannede Lærerinder benyttedes, maatte vi atter opgive, da Resul-

taterne ikke svarede til de fremkaldte Forventninger og langtfra ikke vare saa gode som de, der kunne frembringes ved den efter Pigernes eiendommelige Natur og Krav tillempede danske Gymnastik. Om de Forventninger ville gaae i Opfyldelse, der nu fremkaldes og næres om den franske Gymnastik, eller om den efter kort Tid vil fortrænges af den amerikanske, ville vi gjerne prøvende og iagttagende see lidt an. Deeltagelsen i Gymnastikunderviisningen har hidtil hos os ingenlunde været almindelig, mindst er den benyttet af de ældre Piger, der dog have størst Trang dertil og høste størst Gavn deraf.

Vi have ogsaa ofte ønsket at kunne indføre daglig Gymnastik og at lægge den saaledes, at den saa meget som muligt kunde gjøre en Pause i den øvrige Underviisning, men den Omstændighed, at det ikke var en almindelig Underviisningsgjenstand, hvori Alle deeltog, har hidtil gjort det umuligt.

Skulde Tiden nu være kommen og Gymnastikunderviisningen i større Almindelighed end hidtil blive vurderet som et om end kun lille Hjælpemiddel for Pigebørns legemlige Udvikling, saa er Skolen meget villig til at tage denne Sag under Overveielse og at arbeide hen til, at den optages i Skolen som en almindelig Underviisningsgjenstand og i et saadant Omfang, som Forholdene tilstede.

Det er med disse Udtalelser og Forslag at vi anbefale Sagen til Forældrenes Velvillie og at vi gjøre Krav paa deres Medvirkning til vor fælles Gjærnings heldige Fremme.
